

Till
Tjänstemännens Centralorganisation

Datum
2018-05-18

Vår referens
Stina Jakobsson

Unionens yttrande över "Ökad trygghet för studerande som blir sjuka" (SOU 2018:9)

Utredningens förslag i sammanfattning

I delbetänkandet förslås att det ska vara möjligt för studerande att, utöver som i dag vara helt sjukskriven, vara sjukskriven till en fjärdedel, till hälften och till tre fjärdedelar. Det föreslås vidare att karenstiden för när studiemedel ska kunna avskrivas till följd av sjukdom kortas från dagens 30 dagar till 14 dagar.

Utredningen föreslår samtidigt att rätten att få studielån avskrivna endast ska föreligga när studierna försenats till följd av sjukdomen. Utredningen ger även förslag om ansvaret för rehabilitering. Utredningen föreslår också en tidsgräns om 52 veckor för hur länge studiemedel ska kunna lämnas under sjukdom.

Unionens synpunkter i sammanfattning

- Unionen välkomnar införandet av möjlighet till deltidssjukskrivning för studerande.
- Unionen tillstyrker förslaget om en sänkt karenstid från 30 till 14 dagar, för rätten att få studielån avskrivna på grund av sjukdom.
- Unionen anser att bedömningen av studenters studieförmåga till följd av sjukdom bör vara den avgörande principen vid rätt till trygghetsförmånerna, inte uppnådda studieresultat.
- Unionen vill att studerande alltid på förhand ska få besked från myndigheterna om huruvida sjukperioden godkänns eller inte, efter det att den studerande anmält sjukdom till Försäkringskassan.
- Unionen anser inte att det föreligger något behov av utredningens förslag att införa en tidsgräns att studiemedel under sjukdom får lämnas i högst 52 veckor. Däremot bör denna tidsgräns kunna utgöra en naturlig tidpunkt för

- Försäkringskassan att pröva studenters studieförmåga och utreda vilken aktör som bör bära det huvudsakliga rehabiliteringsansvaret framöver.
- Unionen tillstyrker förslaget att det vid partiell studieförmåga inte bör finnas någon motsvarande tidsgräns.
 - Unionen tillstyrker att det tas fram riktlinjer eller liknande kring hur utbildningsanordnarnas arbete bör bedrivas när det gäller åtgärder för att underlätta återgång i studier.
 - Unionen efterfrågar ökad tydlighet kring ansvaret för studieinriktad rehabilitering men anser att utredningens förslag kring detta snarast skapar större otydlighet än idag. Unionen avstyrker därför förslaget att ta bort Försäkringskassans samordnande roll för sjuka studenter, men tillstyrker att CSN:s samordnande roll tas bort.
 - Unionen anser att målet bör vara att ansvarsfördelningen och reglerna vid rehabilitering är så lika som möjligt för studerande och anställda.
 - På sikt vill Unionen gärna se att utbildningsanordnarens ansvar för sjuka studenter förstärks och förtydligas, i likhet med vad som nyligen gjorts avseende arbetsgivares rehabiliteringsansvar för anställda.

Unionens kommentar till utredningens förslag

I det följande kommenterar Unionen delar av utredningens förslag. Unionen tar inte ställning till varje enskilt förslag, utan ger en generell kommentar utifrån de huvudsakliga förändringarna som föreslås i utredningen.

Möjligt med deltidssjukskrivning inom studiemedelssystemet

Unionen är mycket positiv till att det även blir möjligt att vara deltidssjukskriven med studiemedel under sjukdom. Unionen har ofta efterfrågat större flexibilitet vid deltidssjukskrivning, inte bara för studerande utan även för anställda och andra grupper. Problemet kvarstår dock att regelverket kring deltidssjukskrivning överlag är alltför stelbent. I vissa avseenden kan det exempelvis vara svårt att på förhand avgöra vad som är en lämplig sjukskrivningsgrad, utan det visar sig allt eftersom. Detta är dock ett problem som är gemensamt för samtliga sjukskrivna på deltid, inte bara studerande med studiemedel, och det är något som bör utredas vidare.

Bedömning av nedsatt studieförmåga

Utredningen föreslår att studerande som bedöms ha nedsatt studieförmåga liksom idag ska få behålla studiemedlen under sjukdomstiden. Huruvida kompensation i form av avskrivning av lån och bortråkade av veckor ska utgå, bör dock enligt utredningen bestämmas av om den studerande har försenats i sina studier. Om studenten har klarat av sina studier trots sjukdom sker ingen kompensation i form av avskrivning eller bortråkande av veckor.¹ Förseningen föreslås fastställas i efterhand, baserat på uppnådda studieresultat.

¹ En studerande som har fått studiemedel under sjukdom anses enligt praxis hos CSN inte ha utnyttjat sina studiemedelsveckor under den tid han, hen eller hon varit sjuk.

Unionen delar inte utredningens uppfattning att det enbart är sjukdomens eventuella skadeverkningar för studieresultaten som ska vara i fokus för rätten till dessa trygghetsförmåner. Förbundet anser att bedömningen av studenters studieförmåga till följd av sjukdom bör vara den avgörande principen vid rätt till trygghetsförmånerna, inte uppnådda studieresultat i sig. Den typen av resonemang används i regel inte bland anställda som är sjukskrivna och Unionen kan inte se att det finns skäl att resonera annorlunda för studenter än för förvärvsarbetande. En förvärvsarbetande har exempelvis samma rätt till sjukpenning, oavsett om hen trots en period av sjukfrånvaro därefter till exempel slutför projekt på arbetet som planerat, eller i övrigt kunnat nå de mål som förväntats av medarbetarna på arbetsplatsen. Skillnaden ligger framförallt i vem det är som gynnas ekonomiskt av det. För anställda handlar det i de fallen om att arbetsgivaren får arbete utfört, trots lägre utbetald lön. I studerande rör det sig om att den enskilde i vissa fall kan ta högskolepoäng trots sin sjukdom, men utan att dra på sig studielån för den period då hen varit sjuk.

Unionen befarar att den föreslagna konstruktionen kan leda till otrygghet under den pågående sjukdomen under studieperioden. Den enskilda studenten kan uppleva en osäkerhet kring vad som händer om hen inte lyckas fullfölja sina studier och om inte ”skadeverkningarna” av sjukdomen blir godkända. Att dessa bedömningar görs retroaktivt kan skapa en stress och leda till att sjuka studenter pressar sig själva till att försöka ta alla poäng trots sin sjukdom, av rädsla för att inte få sin sjukdom beviljad. Unionen vill därför poängtera att det är viktigt att studenten alltid på förhand får besked från myndigheterna om huruvida sjukperioden godkänns eller inte. Däremot anser Unionen att det kan vara rimligt att uppnådda studieresultat används som en del i bedömningen av i vilken grad en students studielån ska avskrivas eller inte, inte minst vid deltidssjukskrivning.

Det nuvarande systemet, där studenter anmäler sjukdom till Försäkringskassan, vilka sedan fattar ett beslut om huruvida sjukperioden godkänns eller inte, ger större förutsebarhet för den enskilde. Dock får den studerande i dagsläget inte något beslut som anger om hen har rätt att behålla sina studiemedel under frånvaro från studierna på grund av en sjukperiod, enligt utredningen. Det är Unionens uppfattning att den studerande självklart borde få ett sådant besked från Försäkringskassan samt från CSN.

Utredningen menar att den föreslagna konstruktionen även tillgodoser behovet av att kontrollera att sjukförsäkringen inte överutnyttjas. Med tanke på hur pass få studenter som idag får sina studielån avskrivna till följd av sjukdom, anser Unionen att utredningens oro över överutnyttjande är obefogad.

Kortare karenstid för rätt till avskrivning av studielån

Unionen tillstyrker förslaget att karenstiden för rätten till avskrivning av studielån vid sjukdom förkortas från 30 till 14 dagar.

Det nuvarande systemet med avskrivning av studielån framstår enligt utredningens beskrivning som närmast maskinell, men med vissa inslag av slumpmässiga kontroller av studieoförmågan till följd av sjukdom. Det är Unionens uppfattning att det istället borde kunna göras en mer systematisk prövning av studieförmågan, som är mer förutsägbar för den studerande. Detta kunde exempelvis ske vid den föreslagna tidsgränsen efter 52 veckors sjukdom.

Utredningen föreslår att Försäkringskassan ges utökad uppgiftsskyldighet till CSN, vad gäller studiemedelstagare som har godkända sjukperioder. Unionen har inget att invända mot förslaget, men efterfrågar också utökade skyldigheter för myndigheterna att informera den enskilde studenten i det egna ärendet. CSN skickar i dagsläget inte ut något särskilt beslut till den enskilda studenten om huruvida veckor har räknats bort till följd av sjukperiod. Unionen anser att studenten självklart borde få beslut om detta, då det ju i hög grad påverkar den enskildes planering för framtida studier.

Förtydligt ansvar för studieinriktad rehabilitering

Unionen delar bilden av att ansvaret kring studieinriktad rehabilitering behöver förtydligas. Unionen tillstyrker förslaget om att Arbetsmiljöverket får i uppdrag att i samråd med utbildningsanordnare ta fram riktlinjer eller på annat lämpligt sätt förtydliga hur utbildningsanordnarnas arbete bör bedrivas när det gäller åtgärder för att underlätta återgång i studier.

Utredningen föreslår att Försäkringskassans och CSN:s samordningsansvar för rehabilitering av studerande som har beviljats studiemedel under sjukdom bör tas bort. Samtidigt menar utredningen att hälso- och sjukvården bör få ett uttalat ansvar för koordinering av rehabiliteringsinsatser för studerandes rehabilitering. Sammantaget menar Unionen att utredningens föreslagna förändringar snarast skulle skapa ännu mer otydlighet kring roller och ansvar vid rehabilitering. Unionen menar att det så långt som möjligt bör gälla samma ansvarsfördelning för sjuka studerande som för förvärvsarbetande som är sjukskrivna. För Unionen framstår det då som mest logiskt att utbildningsanordnaren är ansvarig för den studieinriktade rehabiliteringen (på motsvarande sätt som arbetsgivare är ansvariga för den arbetslivsinriktade rehabiliteringen för anställda). Vidare bör då hälso- och sjukvården vara ansvarig för den medicinska rehabiliteringen och Försäkringskassans samordnande roll bör finnas kvar även för studenter. (Även om det dessvärre är Unionens uppfattning att Försäkringskassans samordnande roll i

praktiken inte fungerar som det är tänkt). Däremot tillstyrker Unionen att CSN:s samordningsansvar tas bort.

Den 1 juli 2018 träder en ny lag i kraft som slår fast att arbetsgivare måste upprätta en plan för återgång i arbete inom 30 dagar från att ett sjukskrivningsärende inletts. På sikt efterfrågar Unionen att liknande skyldighet införs även för utbildningsanordnare.

Tidsgräns införs för rätt till studiemedel under sjukdom

Unionen anser inte att det föreligger något behov av utredningens förslag att införa en tidsgräns att studiemedel under sjukdom får lämnas i högst 52 veckor.

Utredningen fastslår att det rör sig om ett mycket litet antal studenter som får studiemedel under sjukdom under så pass lång tid, och utredningen kan heller inte ge några tillfredsställande svar för hur denna grupps försörjning ska lösas istället. Unionen anser dock att det vore lämpligt att pröva den studerandes studieförmåga efter exempelvis ett års tid med studiemedel vid sjukdom. I det fall rehabiliteringen efter denna tidsperiod ännu bör syfta till att studenten ska återgå i studier, är det lämpligt att hen kan fortsätta få studiemedel under sjukdom och att utbildningsanordnaren är fortsatt ansvarig för rehabiliteringen. I annat fall är det lämpligt att Försäkringskassan tar över ärendet. Unionen vill dock betona att det är av yttersta vikt att detta inte leder till att studerande faller mellan stolarna och står utan försörjning annat än från försörjningsstöd.

Unionen tillstyrker förslaget att det vid partiell studieoförmåga inte bör finnas någon tidsgräns.

Marina Åman, 2:e vice ordförande, Unionen